

HASTALARIN ANESTEZİ, ANESTEZİST VE GÖREVLERİ HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ: ANKET ÇALIŞMASI

PATIENTS' KNOWLEDGE OF ANESTHESIA AND THE ROLE OF ANESTHESIST: A SURVEY OF QUESTIONNAIRE

Deniz ÖLMEZ Halil YILDIRIM

SSK İzmir Eğitim Hastanesi Anestezi ve Reanimasyon Kliniği, İzmir

Anahtar Sözcükler: Anestezi, anestezi hekimi, anket

Key Words: Anesthesia, anesthetist, questionnaire

ÖZET

Hastanemizdeki hastaların anestezi, anesteziye yönelik endişeleri, anestezi ve görevleri hakkındaki bilgilerini saptamak amacıyla 200 hastaya 20 sorudan oluşan anket uygulandı. Ankete katılanların %34'ü anestezinin ne olduğunu, %24.5'i anesteziistin kim olduğunu biliyordu. %41.9'u anesteziistlerin doktor olduğunu bilmiyordu. Operasyon sırasında bir problem olduğunda bunu tedavi eden kişilerin anesteziist olduğunu bilenlerin oranı %10 idi. Ameliyathane dışında anesteziistlerin uyutmak dışında başka bir görevi olduğunu bilenlerin oranı %19.6 idi. Vital fonksiyonların takibini anesteziistlerin yaptığını bilenlerin oranı %13.7 idi. Sonuç olarak, hastalarımızın anestezi, anestezi ve görevleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı saptanmıştır.

SUMMARY

A questionnaire with 20 questions was administered to 200 patients in our hospital to ascertain the patients' concerns and knowledge of anesthesia and anesthetist. 34% answered the definition of anesthesia, 24.5 % knew who is an anesthesiologist. 41.9% did not think that an anesthetist was a qualified doctor. The answer to the question "Who is responsible for the treatment of an intraoperative adverse event" was the anesthetist with only 10%. Only 19.6% could mention any duties that anesthesiologists might have outside the operating theatre. 10% recognised the central role played by anesthetists in the monitoring of the vital signs throughout an operation. It is concluded that our patients' knowledge of anesthesia and anesthetist is very limited.

GİRİŞ

Bugüne kadar preoperatif ve postoperatif vizitin önemini, hastaların anestezi ve anesteziistler hakkındaki bilgilerini ölçmek amacıyla değişik çalışmalar yapılmıştır (1-6). Ülkemizde ise sadece buna benzer olarak, çok merkezli yapılan bir çalışmada hasta ve yakınlarının, anestezi ve uygulamaları konusundaki bilgileri araştırılmıştır (7).

Ancak hastaların, anesteziistler ve görevleri hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu konusu araştırılmamıştır. Bu çalışmanın amacı hastaların anestezi, anestezi ve görevleri hakkındaki bilgilerini ve beklentilerini saptamak ve hastaların anesteziye yönelik endişe ve korkularını araştırmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

SSK İzmir Eğitim Hastanesinde operasyon planlanan 18-70 yaşları arasındaki 200 hastaya 20 sorudan oluşan bir anket preoperatif vizitten önce anestezi uzmanı tarafından 8 iş gününde uygulandı. Mental retarde olan, sorulara yanıt vermek istemeyen hastalar çalışma dışında bırakıldı. Anket, hastaların sosyodemografik özellikleri yanı sıra anestezi hakkındaki bilgileri ve beklentileri, anestezi uzmanından duydukları endişeleri, anestezi uzmanları ve görevleri konusundaki soruları içermektedir. İstatistiksel değerlendirilmede frekans analizi uygulandı.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hastaların demografik özellikleri Tablo 1'de verilmektedir. Ankete katılanların % 52.5'ini erkekler, % 47.5'ini kadınlar oluşturmaktaydı. Eğitim durumları değerlendirildiğinde hastaların büyük çoğunluğu %49.5 oranında ilköğretim mezunu idi. Üniversite mezunları sadece %5 oranındaydı. Ankete katılanların en küçüğü 18 yaşında, en büyüğü 70 yaşında olup, yaş ortalaması 46.2±14 yıl idi.

Tablo 1. Araştırmaya katılanların sosyo-demografik özellikleri

	n (%)
Cinsiyet	
Erkek	105 (52.5)
Kadın	95 (47.5)
Eğitim durumu	
Okuryazar değil	30 (15.0)
İlkokul	99 (49.5)
Ortaokul	29 (14.5)
Lise	32 (16.0)
Üniversite	10 (5.0)
Toplam	200 (100.0)

Araştırmaya katılanların anestezi ve uygulamaları konusunda bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla sorulan sorular Tablo 2'de gösterildi. Ankete katılanların % 34'ü "Anestezi nedir?" sorusuna doğru yanıtladılar. Ameliyat için hastanın uyutulması, bayıltılması ya da uyuşturulması şeklinde verilen yanıtlar doğru kabul edildi. "Anestezi nedir?" sorusuna doğru yanıt veremeyen 132 hastaya "Narkoz nedir?" diye soruldu. %85.5 oranında doğru yanıt alınırken, %14.5'u narkozu bilmiyordu. "Anestezi nedir? ve narkoz nedir?" sorularını bilemeyen hastalara ise diğer sorular sorulmadı. "Narkoz nedir" sorusuna

doğru yanıt veren hastalara diğer sorular anestezi ve anestezi uzmanı yerine narkoz ve narkoz uzmanı şeklinde soruldu. "Anesteziyi kim uygulmalıdır?" sorusuna büyük çoğunlukla %70.9'u "anestezi uzmanı" diye yanıtlarken, %12.3'ü bilmediğini, %10.1'i ameliyatı yapan doktorun uygulaması gerektiğini belirtti. "Anestezi uygulaması nasıl yapılır?" sorusuna %35.7 oranında damardan ilaç verilerek, %23.5 oranında her üç şekilde yanıtı verilirken anestezi uygulamasının nasıl yapıldığını bilmeyenlerin oranı ise %19 idi. Anestezi hakkındaki bilgileri çoğunlukla ya daha önceki ameliyatlarından (%43.6) ya da ameliyat olan yakınlarından (%26.3) edindikleri saptandı.

Tablo 2. Araştırmaya katılanların anestezi ve uygulamaları konusundaki bilgileri

	n (%)
Anestezi nedir?	
Biliyor	68 (34.0)
Bilmiyor	132 (66.0)
Narkoz nedir?	
Biliyor	111 (85.5)
Bilmiyor	21 (14.5)
Anesteziyi kim uygulmalıdır?	
Ameliyatı yapan	18 (10.1)
Anestezi uzmanı	127 (70.9)
Hemşire	9 (5.0)
Tekniker, teknisyen	3 (1.7)
Bilmiyor	22 (12.3)
Anestezi uygulaması nasıl yapılır?	
Damardan ilaç verilerek	64 (35.7)
Gaz koklatılarak	25 (14.0)
Sadece ameliyat bölgesini uyuşturarak	14 (7.8)
Her üç şekilde	42 (23.5)
Bilmiyor	34 (19.0)
Anestezi hakkındaki bilgileri nereden edindiniz?	
Daha önceki ameliyatından	78 (43.6)
Ameliyat olan bir yakınından	47 (26.3)
Televizyon, gazete ve vb.	28 (15.6)
Diğer	26 (14.5)

Tablo 3'te araştırmaya katılan kişilerin ameliyat olma durumları ve ameliyat sırasında anestezi uygulamaları konusundaki beklentileri ile ilgili sorular sunuldu. Araştırmaya katılanların %62.6'nı daha önceden ameliyat

olmuş kişiler oluşturuyordu. %55.9'u ameliyattan önce anesteziyi görmek isterken, %19'u görmek istemediğini belirtti. "Ameliyattan önce ne zaman görmek istersiniz?" sorusuna %43.4 oranında farketmez yanıtı verilirken, %24.9'u operasyondan 1 gün önce görmek istediğini belirtti. Ankete katılan hastaların %63.5'i ameliyattan önce anestezi hakkında bilgi almak istediklerini ifade ettiler. %18.5'i bilgi almak istemediğini belirtti. "Ameliyattan önce size nasıl ve kimin tarafından anestezi verilecek bilmek istersiniz?" sorusuna %66.3 oranında evet, %17.4 oranında farketmez, %16.3 oranında hayır yanıtı verildi. "Ameliyatta nasıl bir anesteziyi tercih edersiniz?" sorusuna %34.6'ı cerrahın uygun gördüğünü, %25.2'i anesteziistin uygun gördüğünü, %21.2'i tamamen uyuyarak şeklinde yanıtladılar.

Tablo 4'te hastaların anestezi hakkında endişe duyduğu konular belirtildi. Ankete katılan hastaların %28.5'i anestezi korktuğunu, %71.5'i ise korkmadığını belirtti. "Anestezi sırasında en çok neden korkarsınız?" sorusuna büyük çoğunlukla (38 hasta) %74,5 oranında "bir daha uyanmamaktan" yanıtı verildi. (6 hasta) %11.8'i "ameliyat sırasında acı duymaktan", (3 hasta) %5,9'u "ameliyat sırasında uyanmaktan" korktuğunu belirtti. Diğer endişe duyulan konular ise felçli kalmak, kronik hepatitli bir hastada anestezi maddelerinin karaciğerine zarar vermesi, anestezi maddelere duyarlılığının olup olmadığının iyi tespit edilememesi ve kalbinin durması şeklinde ifade edildi.

Tablo 5'te anestezi uzmanları ve görevleri hakkındaki sorular değerlendirildi. "Anestezi uzmanı kimdir?" sorusuna verilen doğru yanıt oranı %24.5 idi. Bu soru için de "hastayı uyutan, bayıltan ya da anesteziyi uygulayan kişi" şeklindeki yanıtlar doğru kabul edildi. Ankete katılanların %58.1'i "Anestezi uzmanı doktor mudur?" sorusuna evet, %41.9'u hayır olarak yanıtladı. "Operasyon sırasında bir problem olursa örneğin ani kalp krizi geçirirseniz, tansiyonunuzda yükselme ya da düşme olursa kim tedavi eder?" sorusuna %35.8'i ameliyatı yapan doktor, %33'ü bilmiyorum, %21.2'i dahiliyecisi, %10'u ise anestezi uzmanı şeklinde yanıt verdi. "Anestezi uzmanının ameliyathane dışında uyutmak dışında başka bir görevi var mıdır?" sorusuna %19.6 oranında evet, %80.4 oranında hayır yanıtı alındı. Evet yanıtı verenlerin (5 hasta) %14.3'ü ağrı tedavisinde, (5 hasta) %14.3'ü resüsitasyonda, (10 hasta) %28.6'ı yoğun bakımda, (13 hasta) %37.1'i her üç bölümde anestezi uzmanlarının görev yaptıklarını belirttiler. "Ameliyat sırasında kalp atışlarınızı, solunumunuzu takip eden, tansiyonunuzu ölçen kimdir" sorusuna %41 oranında hemşire, %27.4 oranında ameliyat yapan doktor şeklinde yanıt verildi.

Tablo 3. Ankete katılanların ameliyat olma durumları ve anestezi uygulamaları konusundaki beklentileri

	n (%)
Daha önceden ameliyat oldunuz mu?	
Evet	112 (62.6)
Hayır	67 (37.4)
Ameliyattan önce anestezi uzmanınızı görmek ister misiniz?	
Evet	100 (55.9)
Hayır	34 (19.0)
Farketmez	45 (25.1)
Ameliyattan önce ne zaman görmek istersiniz?	
Operasyondan 1 gün önce	36 (24.9)
Operasyondan 1 saat önce	28 (19.3)
Operasyondan hemen önce	18 (12.4)
Farketmez	63 (43.4)
Ameliyattan önce anestezi hakkında bilgi almak ister misiniz?	
Evet	114 (63.5)
Hayır	33 (18.5)
Farketmez	32 (18.0)
Ameliyattan önce size nasıl ve kimin tarafından anestezi verilecek bilmek ister misiniz?	
Evet	118 (66.3)
Hayır	29 (16.3)
Farketmez	31 (17.4)
Ameliyatta nasıl bir anesteziyi tercih edersiniz?	
Cerrahın uygun gördüğünü	62 (34.6)
Tamamen uyuyarak	38 (21.2)
Sadece ameliyat bölgesinin oluşturulmasını	17 (9.5)
Anestezi uzmanının uygun gördüğünü	45 (25.2)
Farketmez	17 (9.5)

Tablo 4. Anestezi sırasında endişe duyulan konular

	n (%)
Anestezi korkar mısınız?	
Evet	51 (28.5)
Hayır	128 (71.5)
Anestezi sırasında en çok neden korkarsınız?	
Bir daha uyanmamaktan	38 (74.5)
Ameliyat sırasında uyanmaktan	3 (5.9)
Ameliyat sırasında acı duymaktan	6 (11.8)
Diğer	4 (7.8)

TARTIŞMA

Hastaların anestezi ve anestezi uzmanları hakkındaki bilgilerini saptamak amacıyla yapılan bu çalışmada, hastaların büyük çoğunluğunun (%85.5) anesteziyi narkoz olarak bildiği saptandı. "Anestezi nedir" sorusuna %34 oranında doğru yanıt verilmesi, toplumumuzda henüz anestezi kavramının çok iyi bilinmediğini göstermektedir. Şekerci ve ark. (7)'nin yaptığı çalışmada bu oran %76 olarak saptanmıştır. Ancak bu çalışmada "anestezi nedir" ve "narkoz nedir" sorusuna doğru yanıt verenler birlikte değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmamızda ankete katılanların büyük çoğunluğunu (%49.5) ilköğretim mezunları oluştururken, Şekerci ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada %30.9 oranında yüksek okul ve üniversite mezunları oluşturmaktadır. Çalışmanın özel ve üniversite hastanelerini de içermesi eğitim farkını açıklamaktadır. Eğitim durumunun, hastaların bilgi düzeyi üzerinde belirgin bir etkisinin olduğunu düşünmekteyiz. Hastaların anestezi tercihi %34.6 oranında cerrahın uygun gördüğü şekilde olup, Şekerci ve arkadaşlarının yaptığı çalışmadaki sonuca (%35.8) benzer bulunmuştur. Bu ankete katılanların sadece %28.5'i anestezi korktuğunu belirtmiştir. Şekerci ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise bu oran %41 olarak bulunmuştur. Çalışmamızda daha düşük oranın bulunması bize; hastaların eğitim seviyesi arttıkça anestezi hakkında endişelerinin de artmakta olabileceğini düşündürmüştür.

Ankete katılanların %58.1'i anestezi uzmanları doktor olduğunu belirtmiştir. Irwin ve ark. (4) 120 hastada yaptığı bir anket çalışmasında bu oran %70 iken, Swinhoe ve ark. (5) 100 hastada yaptığı bir çalışmada %67 olduğu saptanmıştır. Ancak bu çalışmalarda hastaların eğitim düzeyiyle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Tablo 5. Hastaların anestezi uzmanları ve görevleri hakkındaki bilgileri

	n (%)
Anestezi uzmanı kimdir?	
Biliyor	49 (24.5)
Bilmiyor	151 (75.5)
Anestezi uzmanı doktor mudur?	
Evet	104 (58.1)
Hayır	75 (41.9)
Operasyon sırasında bir problem olursa örneğin tansiyonunuzda düşme ya da yükselme olursa kim tedavi eder?	
Dahiliyeci	38 (21.2)
Ameliyatı yapan doktor	64 (35.8)
Anestezi uzmanı	18 (10.0)
Bilmiyor	59 (33.0)
Anestezi uzmanının ameliyathane dışında uyutmaktan başka görevi var mıdır?	
Evet	35 (19.6)
Hayır	144 (80.4)
Nelerdir?	
Ağrı tedavisi	5 (14.3)
Yoğun bakım	10 (28.6)
Resüsitasyon	5 (14.3)
Hepsi	13 (37.1)
Hiçbiri	2 (5.7)
Ameliyatta kalp atışlarınızı, solunumunuzu takip eden, tansiyonunuzu ölçen kimdir?	
Ameliyatı yapan	49 (27.4)
Anestezi uzmanı	25 (13.7)
Hemşire	73 (41.0)
Bilmiyor	32 (17.9)

Kameyama ve ark. (3) 218 hastada yaptıkları bir anket çalışmasında "ameliyat sırasında bir problem olursa, örneğin tansiyonunuzda yükselme ya da düşme olursa bunu kim tedavi eder?" şeklindeki soruya %18 oranında anestezi uzmanı yanıtı verilmiştir. Bizim çalışmamızda da benzer şekilde %10 oranında anestezi uzmanı yanıtı alınmıştır. Hastaların sadece %13.7'si anestezi uzmanlarının vital bulgularının takibinde önemli rol oynadığını belirtmişlerdir. Bu sonuç; anestezi indüksiyonundan sonra ameliyat süresince anestezi uzmanlarının görevleri konusunda hastaların ye-

terli bilgiye sahip olmadığını göstermiştir. Ameliyathane dışında anestezi uzmanlarının başka bir görevi olduğunu bilen hastaların oranı ise %19.6 idi.

Sonuç olarak; hastanemizdeki hastaların anestezi ve anestezi uzmanları hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğu saptanmıştır. .

KAYNAKLAR

1. Zvara DA, Nelson Jm, Broker RF, et al. The importance of the postoperative anesthetic visit: do repeated visits improve patient satisfaction or physician recognition? *Anesth Analg.* 83(4): 793-7, 1996.
2. Chew ST, Tan T, Tan SS, Ip-Yam Pc. A survey of patients'knowledge of anaesthesia and perioperative care. *Sigapore Med J.* 39(9): 399-402,1998.
3. Kameyama K, Sakaki S, Tsuda H, Kano T. Citizen's understanding of anesthesia from a questionnaire survey. *Masui.* (abstract) 52(4): 412-6, 2003.
4. Irwin MG, Funk Sk, Tivey S. Patients' knowledge of and attitudes towards anesthesia and anaesthetists in Hong Kong. *Hong Kong Med J.* (abstract) 4(1): 16-22, 1998.
5. Swinhoe Cf, Croves ER. Patients' knowledge of anaesthetic practice and the role of anaesthetists. *Anaesthesia.* 49(2): 165-6, 1994
6. Shevde K, Panagopoulos G. A survey of 800 patients' knowledge attitudes, and concerns regarding anesthesia. *Anesth Analg.* 73(2): 190-8, 1991.
7. Şekerci S, Akpek E, Göktuğ A ve ark. Hasta ve yakınları ile toplumun farklı kesimlerinin anestezi ve uygulamaları konusundaki bilgi ve davranışları. *Anestezi Dergisi.* 9(1): 48-51, 2001.